

AD 13/26

LIMITE

CONF-ALB 3

ÜHINEMISDOKUMENT

Teema: EUROOPA LIIDU VAHEPEALNE ÜHINE SEISUKOHT

- 1. teemaplokk: Põhiküsimused

ÜHINEMISLÄBIRÄÄKIMISED

ALBAANIA

EUROOPA LIIDU VAHEPEALNE ÜHINE SEISUKOHT

Läbirääkimiste teemaplokk: 1

Põhiküsimused

Sealhulgas demokraatlike institutsioonide toimimine, avaliku halduse reform, peatükid 23 – kohtusüsteem ja põhiõigused, 24 – õigus, vabadus ja turvalisus, majanduslikud kriteeriumid ning peatükid 5 – riigihanked, 18 – statistika, 32 – finantskontroll

EUROOPA LIIDU VAHEPEALNE ÜHINE SEISUKOHT

EL nõustub, et Albaania on üldiselt täitnud peatükki avavas Euroopa Liidu ühises seisukohas (AD 18/24 CONF-ALB 3) sätestatud vahekriteeriumid. Selle hinnangu põhjal täiendab käesolev ELi vahepealne ühine seisukoht 1. teemaploki avamist käsitlevat ELi ühist seisukohta, milles oli juba kinnitatud ELi seisukoht ning 5., 18. ja 32. peatüki sulgemiskriteeriumid, mis on endiselt kehtivad. Käesoleva ELi vahepealse ühise seisukoha eesmärk on muu hulgas kinnitada selle teemaploki ülejäänud sulgemiskriteeriumid.

Käesolev Euroopa Liidu seisukoht põhineb Albaaniaga peetava ühinemiskonverentsi (AD 5/22 CONF-ALB 2) jaoks kujundatud üldisel seisukohal ning selle suhtes kohaldatakse nimetatud üldises seisukohas heakskiidetud läbirääkimispõhimõtteid, eelkõige järgmisi:

- Albaania või ELi poolt konkreetse läbirääkimiste peatüki suhtes väljendatud arvamus ei mõjuta mingil viisil seisukohta, mida võidakse võtta teiste peatükkide suhtes;
- läbirääkimiste käigus konkreetsete peatükkide kohta saavutatud kokkuleppeid, isegi osalisi kokkuleppeid, ei või pidada lõplikeks, kuni on saavutatud üldine kokkulepe kõigi peatükkide kohta;
- samuti läbirääkimisraamistiku punktides 3, 5, 10, 14, 16, 31, 33, 36, 38, 39, 46, 47 ja 48 sätestatud nõudeid.

EL innustab Albaaniat jätkama oma õigusaktide vastavusse viimist ELi *acquis*' ja asjakohaste Euroopa standarditega ning nende tõhusat rakendamist ja täitmise tagamist ning üldiselt töötama juba enne ühinemist välja ELiga võimalikult sarnased poliitikad ja õigusaktid. EL rõhutab vajadust tagada peamiste reformide ja õigusaktide täielik rakendamine kogu põhiküsimuste teemaploki, sealhulgas allpool esitatud kindlad tulemused.

EL märgib, et oma seisukohas AD 19/24 CONF-ALB 4 aktsepteerib Albaania 1. teemaplokki käsitlevat 2. oktoobril 2024 kehtinud ELi *acquis*'d ning on valmis seda rakendama Euroopa Liiduga ühinemise kuupäeval.

EL võtab rahuloluga teadmiseks Albaania poolt võetud ja rakendatud erinevad sammud ja meetmed, tuginedes muu hulgas oma tegevuskavadele õigusriigi, avaliku halduse reformi ja demokraatlike institutsioonide toimimise kohta, ning jõupingutused dokumendis AD 18/24 CONF-ALB 3 esitatud vahekriteeriumide täitmiseks.

1. Demokraatlike institutsioonide toimimine

EL võtab teadmiseks, et Albaania on jätkanud oma demokraatlike institutsioonide tugevdamist ning et tema õigus- ja institutsiooniline raamistik võimaldab demokraatlikku valimisprotsessi. EL julgustab Albaaniat tegelema mitme OSCE/ODIHRi poolt esile tõstetud ja seni esineva õigusliku ebaselguse ja lahknevusega, samuti muude OSCE/ODIHRi ja Veneetsia komisjoni ühiste soovitusetega, seda eelkõige seoses valimisi käsitlevate õigusaktide ja eeskirjade ning valimiste korraldusega, mida tuleb samuti õigeaegselt ja tõhusalt ellu viia, pidades silmas eelseisvaid kohalikke valimisi. EL kutsub Albaaniat tungivalt üles veelgi tugevdama õigusakte, mis käsitlevad meedia tegevust valimiskampaania vältel, eelkõige poliitreklaami, desinformatsiooni ja veebiplatvormide osas, ning viima need vastavusse ELi *acquis*' ja Euroopa standarditega ning neid tõhusalt rakendama. EL rõhutab, et kuigi enamik erakondi allkirjastas digitaalseid kampaaniaid käsitleva vabatahtliku tegevusjuhendi, oli lõhestav ja manipuleeriv sisu endiselt valdav ning järelevalve oli piiratud. EL rõhutab, et Albaania peab tagama võrdsed tingimused kõigile kandidaatidele, võttes meetmeid, millega vältida riigi ressursside väärkasutamist ja institutsioonilist mõjutamist, ning vähendades patronaaživõrgustike mõju. EL võtab teadmiseks valimisreformi käsitleva erakondadeülese parlamendikomisjoni loomise, mis peaks viima kaasava ja konstruktiivse poliitilise dialoogini ning kõigi sidusrühmadega konsulteerimiseni.

EL innustab veelgi tugevdama Albaania parlamendi institutsioonilist rolli ja võtab teadmiseks sellega seoses võetud meetmed. EL märgib, et parlamendi istungjärgud on endiselt pingelised ja täitevvõimu üle teostatav järelevalve on piiratud. Lisaks märgib EL, et *acquis*'ga seotud õigusaktide vastavusse viimine eeldab põhjalikku protsessi, milles on jäetud piisavalt aega sisulisteks konsultatsioonideks ning eeldab, et see tagatakse kaasavas dialoogis asjaomaste osalejatega, sealhulgas kodanikuühiskonnaga. Sellega seoses tuleb EL meelde, kui oluline on, et Albaania hoiduks kõigist seadusandlikest meetmetest, mis ei ole kooskõlas Euroopa standarditega. EL innustab tegema täiendavaid jõupingutusi läbipaistvuse, vastutuse, usaldusväärsuse ja tõhususe suurendamiseks, sealhulgas seoses parlamendisises ja parlamendi ning valitsusväliste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vahelise suhtlusega, sealhulgas seoses parlamendi publikatsioonide õigeaegsusega. EL tuleb meelde, et toimiv parlament peab suutma kestlikul viisil teostada tulemuslikku ja takistamatut järelevalvet täitevvõimu üle, sealhulgas uurimiskomisjonide kaudu, ning oma seadusandliku rolli, töötades läbipaistvalt, vastutustundlikult, usaldusväärselt ja tulemuslikult, sealhulgas konstruktiivse ja kaasava poliitilise dialoogi kaudu, seda ka poliitiliste parteide puhul. Nende funktsioonide tagamine on ühinemisprotsessi keskne tugisammas.

EL rõhutab, et **kodanikuühiskonna** õiguslik, regulatiivne ja institutsiooniline raamistik on üldiselt olemas, kuid seda on vaja täiustada, et õigusraamistiku saaks täielikult rakendada, eelkõige registreerimismenetluste osas. EL märgib, et konsulteerimisprotsesse tuleb parandada, et need kaasavamaks muuta, suurendada nende tulemuslikkust ja kvaliteeti nii riigi kui ka kohalikul tasandil, ning et kodanikuühiskonnale kestliku ja soodsa keskkonna tagamiseks on vaja täiendavaid meetmeid ja vahendeid, sealhulgas läbipaistvat riiklikku rahastamist.

2. Avaliku halduse reform

EL märgib, et Albaanial on olemas **avaliku halduse strateegiline raamistik**. EL võtab teadmiseks territoriaalset reformi käsitleva erakondadeülese parlamendikomisjoni loomise. EL tervitab uue avaliku halduse reformi strateegia (2025–2030) ja riigi rahanduse juhtimise uue strateegia (2024–2030) vastuvõtmist ning tuletab meelde, kui oluline on, et tulevased reformid oleksid kooskõlas Euroopa ja rahvusvaheliste standarditega ning et need viidaks ellu kaasava dialoogi kaudu, mis hõlmab kõiki sidusrühmi, nagu kodanikuühiskond ja rahvusvähemuste esindajad. EL rõhutab, et tagada tuleks strateegiate tulemuslik ja õigeaegne rakendamine nii riigi kui ka kohalikul tasandil, ning innustab Albaaniat parandama järelevalve- ja aruandlusraamistikke. Tuleks tagada avaliku halduse reformi strateegia üldine kooskõla muude strateegiliste ja poliitika kavandamise dokumentidega ning avaliku halduse reformiga seotud meetmete rahaline jätkusuutlikkus. EL rõhutab samuti, et poliitika koordineerimise süsteem on endiselt keeruline ja seda tuleks veelgi lihtsustada.

EL toonitab, et Albaanial on oma **poliitika väljatöötamise ja koordineerimise** küsimuses mõõdukas valmidus. Poliitika väljatöötamise valdkonnas on järjepideva poliitikakujundamise õiguslik alus ja institutsiooniline struktuur suures osas paigas. EL rõhutab, et Albaania peab oma õigusraamistikku ajakohastama, et parandada poliitika kavandamist keskpikas perioodis, parandada regulatiivse mõju hindamiste ja avalike konsultatsioonide kvaliteeti ning laiendada nende kasutamist kõigile teistele õigusaktidele. EL märgib, et Albaania peaks tagama avalike konsultatsioonide piisavad järeelmeetmed ja võimaldama kodanikuühiskonna suuremat osalemist, eelkõige *acquis* rakendamise järelevalves. EL rõhutab, et Albaania peab tugevdama valitsuse üle tehtava parlamentaarse järelevalve rolli läbi põhjaliku ja kaasava poliitilise dialoogi ning avaliku konsultatsiooni.

EL märgib, et Albaania **avalikku teenistust** käsitlevad õigusaktid on üldjoontes kooskõlas tulemuspõhise ja läbipaistva värbamise, edutamise ja vallandamise aluspõhimõtetega. Tulemuspõhist värbamist ja edutamist käsitlevaid sätteid tuleb praktikas siiski kõigil tasanditel järjekindlalt rakendada ja jälgida. EL võtab teadmiseks meetmed, mida Albaania on võtnud avalikku teenistust käsitlevate õigusaktide muutmiseks, et parandada tulemuspõhist ja kõrgema tasandi ametnike värbamist, ning kutsub Albaaniat üles tegema edusamme nende vastuvõtmisel ja rakendamisel. EL võtab teadmiseks riigiteenistujate palgareformi lõpuleviimise, sealhulgas selle laiendamise kohalikele omavalitsustele. EL toonitab, et Albaania peab kõigis institutsioonides täiendavalt ühtlustama ja rakendama töökohtade klassifitseerimise süsteemi. EL rõhutab, kui oluline on Albaania jaoks tagada avalik haldus, mis on võimeline tulemuslikult rakendama *acquis*'d ja ELiga seotud reforme, tugevdama institutsioonilist omalust, sealhulgas välisekspertide kasutamisel, ning kaasata kestlikku avaliku sektori rahastust.

EL võtab teadmiseks Albaania töö **keskhaldusasutuste korraldust käsitleva õigusraamistiku** parandamisel. EL kutsub Albaaniat üles jätkama riigihalduse korralduse ja toimimise muudetud seaduse tulemuslikku rakendamist. EL kutsub Albaaniat tungivalt üles tugevdama vastavate ministeeriumide poolset järelevalvet allasutuste üle. EL innustab Albaaniat suurendama avaliku sektori asutuste läbipaistvust, sealhulgas tõhustades kodanike juurdepääsu avalikule teabele. EL tuletab meelde, kui oluline on, et Albaania tagaks vastutuse jaotuse keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse tasandi vahel, sealhulgas kohalike omavalitsuste autonoomia, nagu on ette nähtud Albaania õigussüsteemis ja võttes arvesse asjaomaste rahvusvaheliste asutuste soovitusi.

EL tuleb meelde, et digitaliseerimine on tee parema avaliku halduse poole, tagades läbipaistvamad, tõhusamad, tulemuslikumad ja kvaliteetsemad e-teenused, mis vähendab kodanikele ja ettevõtjatele tekkivaid halduskulusid ja -koormust. EL võtab teadmiseks Albaania **avalike teenuste digitaliseerimise** üldiselt kõrge taseme, mis hõlmab ligikaudu 95 % kõigist avalikest teenustest. EL kutsub Albaaniat üles täiendavalt tagama kõigi kodanike ja ettevõtjate võrdse kohtlemise ja neile haldusteenuste kättesaadavuse. EL innustab Albaaniat tõhustama jõupingutusi haldusmenetluste ja -teenuste lihtsustamiseks ning küberturvalisuse tugevdamiseks. EL tervitab riikliku koostalitlusvõime raamistiku vastuvõtmist kooskõlas viimase Euroopa koostalitlusvõime raamistikuga. Riikliku digiidentiteedikukru loomise eesmärgil ergutab EL Albaaniat täiendavalt jälgima ELi digiõigustiku arengusuundi, eelkõige e-identimist ja usaldusteenuseid käsitlevaid ELi õigusnorme (eIDASe määrus).

EL märgib, et olemas on **riigi rahanduse juhtimise** raamistik, kuid seda on võimalik veelgi parandada. EL märgib, et Albaania on teinud mõningaid edusamme oma keskpika perioodi eelarveraamistiku parandamisel, ning väljendab heameelt keskpika perioodi tulustrateegia (2024–2027) vastuvõtmise üle. EL kutsub Albaaniat üles taastama täielikult praktika, et eelarve vaadatakse läbi parlamendis, ning piirama normatiivsete aktide kasutamist, et see toimuks üksnes erandlikel ja põhjendatud asjaoludel, tagades eelarvealaste õiguste täieliku kasutamise parlamendi poolt. EL rõhutab, kui oluline on, et Albaania suurendaks institutsioonilist suutlikkust jälgida eelarveriske ja tõhustaks avaliku sektori investeeringute haldamist. EL innustab Albaaniat looma ja käivitama eelarvenõukogu, et tugevdada riigi eelarvepoliitika usaldusväarsust.

3. 23. peatükk – Kohtusüsteem ja põhiõigused

EL rõhutab, et Albaania õigus- ja institutsiooniline raamistik on **kohtusüsteemi toimimise** seisukohast ELi *acquis*' ja asjakohaste Euroopa standarditega suurel määral vastavusse viidud. EL kutsub Albaaniat üles konsolideerima reformide rakendamist muudetud õigusstrateegia (2024–2030) abil, mis võimaldab tõhustada institutsioonidevahelist koostööd, korrapärast järelevalvet ning paremat andmete kogumist ja analüüsi.

EL võtab teadmiseks Albaania edusammud kohtu- ja prokuratuurisüsteemide **sõltumatuse ja erapooletuse** küsimuses. EL võtab teadmiseks Albaania senised saavutused ja kavatsuse jätkuvalt suurendada kohtusüsteemi autonoomsete organite suutlikkust, sõltumatust ja tõhusust ning kindlustada edusamme tulemuspõhise ametisse nimetamise ja karjääri edendamise kaudu, tõhustades edutamiste läbipaistvust ning pidades rangelt kinni kohustusest viia kohtuniku karjääri jooksul läbi põhjalikke ja korrapäraseid usaldusväärse kontrolli. EL võtab samuti teadmiseks Albaania sammud kontrolliprotsessiga kehtestatud kõrgete standardite järgimiseks ning rõhutab, et Albaania peab neid standardeid kestlikul viisil kaitsma ja säilitama. Lisaks kutsub EL Albaaniat üles tagama, et kohtuasjade juhusliku jaotamise norme kohaldatakse praktikas tõhusalt, kuigi vaja on täiendavaid jõupingutusi, et see täielikult automatiseerida. EL väljendab kahetsust seoses ametiisikute või poliitikute, sealhulgas kõrgema tasandi ametiisikute või poliitikute saagenenud ja murettekitavate katsetega avaldada lubamatut mõju kohtuasutustele, sealhulgas korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastasele eristruktuurile (SPAK), ning seoses isiklike rünnakutega kohtunike ja prokuröride vastu ning kutsub Albaaniat tungivalt üles neid teemasid tõhusalt käsitlema, ning veelgi tugevdama kohtuasutuste vastupanuvõimet sise- ja välissekkumise juhtumite kontekstis, sealhulgas tagades, et kõrgem kohtunõukogu ja kõrgem prokuratuurinõukogu reageerivad jätkuvalt ja tulemuslikult täidesaatva või seadusandliku võimu esindajate rünnakutele kohtusüsteemi vastu. EL rõhutab kindlalt, et nii Albaania täitev- kui ka seadusandlik võim peavad täielikult austama kohtusüsteemi sõltumatust ja esmajärjekorras täielikult rakendama konstitutsioonikohtu siduvaid otsuseid, märkides, et varem on olnud juhtumeid, kus täitev- ja seadusandlik võim on otsuseid rakendanud puudulikult ja viivitusega. Lisaks rõhutab EL, et puutumatus äravõtmist käsitlevad õigusaktid ja praktika peaksid juhinduma Euroopa standarditest, eelkõige Veneetsia komisjoni arvamustes ja soovitustes sätestatud standarditest. EL rõhutab, kui oluline on, et Albaania tagaks eneseregulatsiooni organite ning muude peamiste kohtu- ja prokuratuuriorganite kõigi liikmete ametisse nimetamisel kõrgeima usaldusväärse, läbipaistvuse ja tulemuspõhise standardite järgimise.

EL märgib, et Albaanial on õigus- ja institutsiooniline raamistik, mis tagab kohtusüsteemi püsiva **vastutuse** range reguleerimise. EL tervitab asjaolu, et Albaania on viinud lõpule kontrolliprotsessi kohtusüsteemi esimese astme etapis, ning võtab teadmiseks Albaania kava viia rahvusvahelise järelevalveoperatsiooni järelevalve all apellatsioonietapis kontrolliprotsess nõuetekohaselt lõpule põhiseadusest tulenevate tähtaegade jooksul. EL rõhutab, et Albaania peab jätkama kriminaalmenetluste algatamist kohtunike ja prokuröride suhtes, keda kontrolliprotsessi käigus süüdistatakse kuritegelikus käitumises, ning seda, kui oluline on realselt kohaldada kontrolliprotsessi raames kehtestatud kõrgeid standardeid. Ühtlasi võtab EL teadmiseks Albaania esialgsed sammud selle tagamiseks, et kontrolliteenistused ja autonoomsed institutsioonid, eelkõige kõrgem õigusasjade inspektor, kõrgem kohtunõukogu ja kõrgem prokuratuurinõukogu, saavad kohtusüsteemi kõigil tasanditel püsiva vastutuse ja usaldusväarsuse vallas järjepidevalt saavutada häid tulemusi, samal ajal tuleb teha täiendavaid jõupingutusi, et tugevdada kõrgema õigusasjade inspektori suutlikkust ning tagada suurem läbipaistvus ja asutustevahelise personalivahetuse piiratum kasutamine, eelkõige vältides nende kasutamist edutamiseks. EL võtab teadmiseks muude kui kohtunikest liikmete ametisse nimetamise suhtes kohaldatavate sätete läbivaatamise, et tagada kõrgema kohtunõukogu ja kõrgema prokuratuurinõukogu muude kui kohtunikest liikmete ametisse nimetamisel kõrgeim usaldusväarsuse ja tulemuspõhisuse tase.

EL võtab teadmiseks Albaania jõupingutused selleks, et luua hea alus kohtusüsteemi **kvaliteedi ja tõhususe** tagamiseks. EL märgib, et selliseid jõupingutusi on vaja jätkata, tagamaks piisavad rahalised ja inimressursid, et võimaldada kohtusüsteemil toimida täielikult, tõhusalt ja sõltumatult, ning tagada õigus õiguskaitse kättesaadavusele, sealhulgas vähendades täiendavalt hindamiste kuhjumist. EL võtab teadmiseks edusammud, mida on tehtud kohtunike kooli tugevdamisel, et pakkuda kohtunikuks saada soovijatele kõrgetasemelisemat haridust, ning kutsub Albaaniat üles neid jõupingutusi veelgi tugevdama, sealhulgas parandama ja tõhusalt rakendama sisseastumiseksameid, tuginedes läbipaistvusele, objektiivsetele kriteeriumidele ja ausale konkurentsile. EL nõustub, et Albaania peab täiustama kohtute käsutuses olevaid IT-vahendeid, ning võtab teadmiseks Albaania sellekohase kava. Lisaks kutsub EL üles õigeaegselt looma integreeritud kohtuasjade haldamise süsteemi ning rõhutab, kui oluline on vältida loata juurdepääsu süsteemis sisalduvatele andmetele. Lisaks märgib EL, et kohtusüsteemi tõhususe tagamiseks on kiiremas korras vaja püsivalt täita vabad kohtunikukohad, milleks on vaja kehtestada ka kohtunikukandidaatidele kvoodid, mis vastavad asjakohaselt kohtusüsteemi vajadustele. EL rõhutab vajadust parandada kohtute ja prokuratuuride kontoritaristu kvaliteeti ning üksikisikute turvalisust, sealhulgas õigus- ja õiguskaitseasutustes. EL tuletab samuti meelde, kui oluline on, et Albaania tagaks tõhusa kohtuliku kaitse ning kõigi kohtuotsuste järjepideva, õigeaegse ja täieliku rakendamise.

EL märgib, et Albaania **korruptsioonivastase võitluse** õigus- ja institutsiooniline raamistik on ELi *acquis*'ga osaliselt vastavusse viidud. EL tervitab asjaolu, et Albaania on teinud käegakatsutavaid edusamme korruptsioonisüüdistuste, sealhulgas kõrgete ametnike vastu esitatud korruptsioonisüüdistuste uurimisel, nende eest süüdistuste esitamisel ja süüdimõistvate kohtuotsuste tegemisel. EL väljendab heameelt SPAKi ja selle kohtute poolt seni saavutatud heade tulemuste üle, sealhulgas suurkorruptsiooni juhtumite puhul. EL rõhutab siiski, et korruptsioon on endiselt levinud enamikus avaliku ja ärielu valdkondades, sealhulgas kõigis keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste harudes ja institutsioonides, ning on endiselt äärmiselt murettekitav valdkond. EL rõhutab, et Albaania peab tegema märkimisväärseid täiendavaid edusamme korruptsiooni üldise ja laia leviku ennetamisel ja selle vastu võitlemisel. EL võtab teadmiseks Albaania edusammud korruptsioonivastast võitlust käsitleva õigus- ja institutsioonilise raamistiku edasisel muutmisel ja täiendamisel. EL rõhutab, et neid meetmeid tuleb nüüd rakendada otsusekindlalt ja neil peab olema mõju eelkõige kõige suurema korruptsiooniohuga sektorites, milleks on eelkõige avalik taristu, katastri- ja omandiõigused, toll, maksuhaldus, haridus, tervishoid, riigihanked ning avaliku ja erasektori partnerluse lepingud. EL kutsub Albaaniat üles viima lõpule annetusi ja sponsorlust ning erakondade rahastamist käsitlevate õigusaktide läbivaatamise ja tõhusa rakendamise, tehes seda kaasava ja konstruktiivse erakondadevahelise dialoogi kaudu ning eesmärgiga suurendada läbipaistvust. EL võtab teadmiseks Albaania jõupingutused tugevdada vajaduse korral korruptsiooni ennetamise asutuste institutsioonilist suutlikkust ja koordineerimist, mida tuleb tõhustada/toetada. EL võtab samuti teadmiseks korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse eriprokuröri ja SPAKi kohtute tegevusalase ja inimressursside suutlikkuse tugevdamise, mida tuleb jätkata. EL tervitab edusamme, mida on tehtud heade tulemuste saavutamisel korruptsiooni süsteemsel mahasurumisel ning kutsub Albaaniat üles neid jõupingutusi veelgi tugevdama, eelkõige kõrgemal tasandil, sealhulgas varade lõplikul konfiskeerimisel, ning suurendama teiste ametiasutuste, sealhulgas Albaania riikliku politsei poolt SPAKi suunatud juhtumite arvu. EL peab kahetsusväärseks teatavaid Albaania parlamendi varasemaid otsuseid ning riigiametnike märkusi seoses endiste riigiametnike ja parlamendiliikmete suhtes algatatud uurimistega. EL rõhutab, kui oluline on, et Albaania suurendaks jõupingutusi, et võidelda suurkorruptsiooni vastu ja järgida seaduse ees võrdse kohtlemise põhimõtet, ning et kohtusüsteem, sealhulgas SPAK jätkaks oma tööd sõltumatult, erapooletult, vastutustundlikult, professionaalselt ja austades kaitseõigusi ning teeks seda ilma sekkumiseta.

EL võtab teadmiseks edusammud, mida on tehtud korruptsiooni ennetamise raamistiku tõhususe tugevdamisel, ning kutsub Albaaniat üles neid jõupingutusi veelgi tugevdama, sealhulgas viies selle veelgi enam vastavusse ELi *acquis*'ga ning käsitledes süstemaatiliselt ja tõhusalt kõiki soovitusi, mis tulenevad selliste rahvusvaheliste konventsioonide järelevalvemehhanismidest, mille osaline ta on, sealhulgas ÜRO korruptsioonivastane konventsioon ja Euroopa Nõukogu riikide korruptsioonivastane ühendus (GRECO). EL rõhutab, et Albaania jaoks on esmatähtis tagada, et tulevased õiguslikud muudatused kriminaalõiguses, sealhulgas võimalikud amnestiad, oleksid kooskõlas ELi *acquis*' ja Euroopa standarditega ning aitaksid kaasa riigi kavale vähendada järjepidevalt korruptsiooni.

EL märgib, et Albaania õigus- ja institutsiooniline raamistik on ELi *acquis*' ja **põhiõigusi** käsitlevate Euroopa standarditega osaliselt vastavusse viidud, ning rõhutab vajadust tugevdada rakendamist, et tagada põhiõiguste täielik kasutamine praktikas, sealhulgas tugevdada põhiõiguste kaitse sõltumatute institutsioonide suutlikkust, ning käsitleda süstemaatiliselt nende esitatud soovitusi ja rahvusvaheliste järelevalveasutuste, sealhulgas piinamise tõkestamise Euroopa komitee esitatud soovitusi ning viia ellu Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid. EL märgib, et Albaania peab viima oma õigusaktide kuriteoohvrite õigusi ja menetlusõigusi käsitlevad sätted vastavusse kriminaalmenetlusi käsitleva ELi *acquis*'ga.

EL tervitab uue **isikuandmete kaitse** seaduse ja sellega kaasneva kümne rakendusakti vastuvõtmist kooskõlas asjaomase ELi *acquis*'ga. EL märgib, et Albaania peab nüüd tagama uue õigusraamistiku tõhusa rakendamise ja jõustamise. EL võtab teadmiseks, et Albaania kavatseb suurendada teabe ja andmekaitse eest vastutava voliniku ning avaliku ja erasektori vastutavate töötlejate institutsioonilist suutlikkust, et tagada asjaomase õiguse tõhus jõustamine, sealhulgas üldsuse teadlikkuse suurendamise meetmed. EL rõhutab, kui oluline on, et Albaania viiks selle kava ellu, et uurida tulemuslikult andmekaitseõiguste rikkumisi, sealhulgas laiaulatuslikke rikkumisi.

EL märgib, et **väljendusvabaduse** vallas on Albaania õigus- ja institutsiooniline raamistik ELi *acquis*' ja Euroopa standarditega osaliselt vastavusse viidud, kuid selles valdkonnas on vaja teha veel märkimisväärseid edusamme. EL võtab teadmiseks, et Albaania on alustanud põhjaliku reformi läbiviimist võimaldava kava rakendamist. EL kutsub Albaaniat tungivalt üles viima lõpule õigusraamistiku muutmise ja kehtestama vajalikud rakendamise- ja täitmise tagamise meetmed, millega veelgi suurendada meediaomandi läbipaistvust, meedia mitmekesisust ja toimetuste sõltumatust, samuti suurendada meedia era- ja riigi vahenditest rahastamise läbipaistvust ning tugevdada meediat reguleeriva asutuse autonoomiat ja riikliku ringhäälinguorganisatsiooni sõltumatust kooskõlas ELi *acquis*'ga.

EL märgib murega, et ajakirjanike vastu suunatud verbaalsete ja füüsiliste rünnakute, laimukampaaniate ja üldsuse osalemise vastaste strateegiliste hagide (vaigistushagide) osas ei ole olukord paranenud ja sellega tuleb põhjalikult tegeleda. EL võtab teadmiseks kriminaalkoodeksi uued sätted, mis käsitlevad ajakirjanike tegevuse dekriminaliseerimist seoses laimamisega. EL tuletab meelde, kui oluline on, et Albaania viivitamata tunnistaks solvamist ja laimu käsitlevad kriminaalsätted täielikult kehtetuks ning viiks laimu käsitlevad tsiviilaspektid vastavusse Euroopa standarditega, ning kutsub Albaaniat üles viima oma õigusaktid täielikult ja kiiresti vastavusse vaigistushagide keelamist käsitleva ELi direktiiviga. EL rõhutab samuti, kui oluline on võtta järelmeetmeid seoses vaigistushagide keelamist käsitlevate ELi soovitustega. EL rõhutab, et eelkõige riikliku politsei ja prokuratuuri määratud kontaktpunktid peavad võtma tähelepanelikult järelmeetmeid, et ametlikke meetmeid ja kaitsemeetmeid rakendataks tõhusalt ning selle tulemuseks oleks ajakirjanike turvalisuse ja töökeskkonna selge paranemine. Kõik õigusraamistiku muudatused peavad olema kooskõlas Euroopa standardite ja soovitustega, sealhulgas Veneetsia komisjoni arvamustega, ning nende üle tuleb pidada kaasavaid konsultatsioone meediaorganisatsioonide ja kodanikuühiskonnaga. Sellega seoses võtab EL teadmiseks käimasoleva struktureeritud dialoogi institutsioonide ja meediaosaliste vahel, et arutada peamisi reforme väljendusvabaduse, meediavabaduse ja meedia mitmekesisuse edendamiseks. Selle dialoogi soovitused peaksid olema aluseks edasistele vajalikele reformidele meediasektoris.

Seoses **soolise võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimisega**, mille puhul Albaania on saavutanud oma õigusaktide osalise vastavusseviimise ELi *acquis*'ga, võtab EL teadmiseks, et Albaania on teinud täiendavaid edusamme seoses oma kavatsusega viia oma diskrimineerimiskeeldu käsitlev õigusraamistik ELi *acquis*'ga täielikult vastavusse ning võtnud meetmeid oma õigusaktide vastavusse viimiseks rassilise võrdõiguslikkuse direktiiviga. EL rõhutab vajadust tagada institutsiooniline suutlikkus ja kestlik rahastamine kõigil haldustasanditel, et võimaldada meetmete õigeaegne rakendamine, sealhulgas viia *acquis*'ga vastavusse õigusnormid, mis käsitlevad diskrimineerimiskeeldu, vaenukuritegude ja vaenukõne vastast võitlust kõigi rühmade puhul, olenemata nende usutunnistusest, rahvusest, rassilisest või etnilisest päritolust ja mis tahes muust diskrimineerimise alusest, ning LGBTI-inimeste kõigi inimõiguste austamist, kaitset ning täielikku ja võrdset kasutamist, sealhulgas diskrimineerimisvastase kaitse voliniku (keda pole alates 2023. aastast ametisse nimetatud) ja ombudsmani (kelle institutsioonilist suutlikkust tuleb suurendada) töö kaudu. EL võtab samuti teadmiseks Albaania kavatsuse viia lõpule oma õigusaktide vastavusse viimine soolist võrdõiguslikkust käsitleva ELi *acquis*'ga, eelkõige selleks, et võidelda tõhusalt seksuaalse ja soolise vägivalla vastu, ning väljendab heameelt soolise võrdõiguslikkuse seaduse vastuvõtmise üle. Jõupingutused peavad keskenduma tõhusale rakendamisele ja vägivallaohvrite varjupaikade jätkusuutlikkuse suurendamisele. EL kutsub Albaaniat üles eraldama täiendavaid vahendeid, et suurendada institutsioonilist suutlikkust ning tagada ohvritele pakutavate õiguskaitse- ja abistamise teenuste kestlikkus. EL märgib, kui oluline on, et Albaania tugevdaks puuetega inimeste õigusi, sealhulgas edendades märkimisväärselt deinstitutionaliseerimist, iseseisva elu toetamist ja juurdepääsetavust¹.

EL tuletab meelde Albaania kava jätkata **lapse õiguste** kaitsmist ja tõhustamist, sealhulgas integreeritud lastekaitseüsteemi tugevdamise kaudu, ning laiendades kogukonnapõhiste teenuste kättesaadavust, et viia lõpule laste deinstitutionaliseerimine. EL rõhutab vajadust rakendada reform õigeaegselt, et kaitsta ja edendada lapse õigusi, juhindudes lapse primarsetest huvidest lähtumise põhimõttest. EL kutsub Albaaniat üles eraldama laste vaesusega võitlemiseks piisavalt rahalisi vahendeid ja tugevdama institutsioonilist suutlikkust kõigil valitsustasanditel.

¹ Haridusliku ja kutsealase kaasamise küsimusi käsitletakse põhjalikult seoses 19. ja 26. peatükiga.

Mis puudutab **õigust omandile**, siis võtab EL teadmiseks Albaania kava tagada tõhus kohtulik kaitse ning rõhutab, kui oluline on käsitleda seda küsimust viivitamata kooskõlas ELi aluslepingutega ning tagada kõigi kohtuotsuste, eelkõige lõplike kohtuotsuste tõhus ja õigeaegne täitmine, millega tunnustatakse endise omaniku õigust omandile, lõpetades seega pikaajalised täitmatajätmise olukorrad. See kehtib ka Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuste kohta kõnealuses valdkonnas. EL märgib, et Albaania võttis vastu rakendusaktid katastriseaduse ja omandiõiguse üleminekuprotsesside lõpuleviimise seaduse kohta, kuid rakendamisel esineb endiselt märkimisväärsed probleeme. EL märgib ebaproportsionaalset mõju piirkondades, kus elab suur hulk rahvusvähemustesse kuuluvaid isikuid, suure majandusliku väärtusega piirkondades ja rannikualadel. Eelkõige võetakse õigusriigi põhimõtteid käsitlevate peatükkide tegevuskava kohaselt kasutusele tõhus ja läbipaistev omandi registreerimise ja integreeritud haldamise süsteem, mis tagab Albaanias selged ja kindlad omandiõigused, et praktiliselt tagada omandiõigus täielikult digitaliseeritud teenuse abil 2030. aastaks. Sellega seoses on Albaania seadnud vastavalt 2026. ja 2028. aastaks kaks vahe-eesmärki, mida tuleks korrapäraselt jälgida, näidates 2027. aasta teiseks kvartaliks käegakatsutavaid edusamme esmasel registreerimisel ja sellele järgneval lõpliku omandiõiguse andmisel. Esimene eesmärk on seotud katastrikaartide digiteerimisega ja teine esmase registreerimise lõpuleviimisega. Sellega seoses rõhutab EL samuti, et Albaania peab tagama katastrikaartide avaldamise kooskõlas digitaliseerimisprotsessiga, mis on seni olnud piiratud. Samuti rõhutab EL kui oluline on, et Albaania tagaks pärast seda, kui individuaalsed katastrikaardid on avaldatud ja huvitatud isik on esitanud omandi registreerimiseks vajalikud dokumendid, et tema kehtivas õigusraamistikus määratletud riiklik katastriamet väljastab 45-päevase tähtaja jooksul lõpliku omandiõiguse tunnistuse või teavitab huvitatud isikut sellest, et kõnealust omandit nõuavad ka kolmandad isikud (avalik-õiguslikud või eraisikud), et huvitatud isik saaks pöörduda kohtusse.

EL võtab teadmiseks, et riiklik katastriamet kehtestas usaldusvääruse tagamise kava, mis kajastab sidusrühmade tagasisidet, et parandada alates 2025. aastast teenuste osutamise läbipaistvust, tõhusust ja vastutust, nagu on ette nähtud õigusriigi põhimõtteid käsitlevate peatükkide tegevuskavas. EL rõhutab samuti, et endiselt on väga oluline saada korrapäraseid ja põhjalikke selgitusi usaldusvääruse tagamise kava rakendamise kohta. EL rõhutab, et omandi käsitlemise amet peaks samuti toimima täiesti läbipaistvalt. EL kutsub üles kehtestama realistliku ajakava võimalike kompensatsioonide maksmiseks 2026. aastaks, nagu on ette nähtud õigusriigi tegevuskavas. Sellega seoses kutsub EL Albaania ametiasutusi üles tegelema ka võltsitud dokumentide küsimusega, nagu on ette nähtud nõukogu 2023. aasta detsembri järeldustes laienemise kohta. Lisaks kordab EL, et investeerimisalaste õigusaktide² läbivaatamine kooskõlas ELi parimate tavadega on esmatähtis küsimus, millega tuleb tegeleda hiljemalt 2026. aastal, nagu on ette nähtud majanduskasvu kava reformikavas. Eelkõige kutsub EL Albaania ametivõime üles tagama, et avalikes huvides toimuva sundvõõrandamisega kaasneks õiglane kompensatsioon õigustatud omanikele. EL rõhutab samuti, et omandi selge klassifitseerimise (põllumaa või ehitusmaa) protsess aitaks vältida valesti klassifitseerimist või mis tahes kuritarvitusi.

² Seda küsimust käsitletakse põhjalikult koos 3. teemaplokiga (20. peatükk), 4. teemaplokiga (27. peatükk) ja 6. teemaplokiga (30. peatükk).

EL võtab teadmiseks Albaania kavatsuse kaitsta ja edendada **vähemuste** hulka kuuluvate isikute õigusi koosõlas oma rahvusvaheliste kohustuste ning Euroopa standarditega, muu hulgas tagades õigusraamistiku, peamiselt rahvusvähemuste kaitse seaduse 96/2017 ja selle teiseste õigusaktide tõhusa rakendamise, ning innustab Albaaniat seda kava rakendama. EL kutsub Albaaniat üles järgima seoses kõigi valimis- ja haldusreformidega õigusraamistikku ja teiseseid õigusakte. EL väljendab heameelt selle üle, et Albaania võttis 2024. aasta detsembris vastu ülejäänud määrused, mis käsitlevad enesemääratlemist ja muid sellega seotud õigusi ning rahvusvähemuste keelte kasutamist nende kontaktides haldusasutuste ja avaliku sektori asutustega, nagu on ette nähtud õigusriigi tegevuskavas. EL rõhutab, et nende määruste rakendamine riigi kogu territooriumil peaks olema täielik, tõhus ja koosõlas Euroopa standarditega, võttes täielikult arvesse asjaomaste rahvusvaheliste järelevalveasutuste soovitusi ja kaasates kõik asjaomased sidusrühmad. EL kutsub Albaania ametivõime üles tagama, et eespool nimetatud määruste rakendamisel järgitakse praktikas õigust vabale enesemääramisele koosõlas Euroopa standarditega. EL tuletab meelde, et mis tahes täiendav kontroll või tõendite taotlemine peaksid jääma erandiks. EL märgib samuti, et juurdepääs vähemuskeelsele haridusele tuleb tagada kehtivate õigusaktide alusel, ilma et seatakse täiendavaid eeltingimusi või tõlgendatakse vähemuseelanikkonna künnise³ rakendamist liiga rangelt. EL märgib samuti vajadust jätkuvalt parandada rahvusvähemuste küsimustega tegeleva riikliku komitee ja kohalike omavalitsuste institutsioonilist suutlikkust ja neile pikaajaliste vahendite pakkumist. Seoses romade ja egiptlaste vähemusega võtab EL teadmiseks Albaania kavatsuse täita Poznańi deklaratsioonis võetud kohustused hariduse, tööhõive, eluaseme ja tervishoiu valdkonnas ning tugevdada romade riiklikku kontaktpunkti. EL kutsub Albaaniat üles eraldama piisavaid riiklikke vahendeid poliitikameetmete rakendamiseks ja tugevdama koordineerimist kõnealuses valdkonnas. Lisaks märgib EL, et Albaanias on kehtestatud sätted, mis võimaldavad vähemuste hulka kuuluvatel isikutel säilitada ja arendada oma kultuuripärandit ning edendada teadmisi oma ajaloost.

EL rõhutab, et ühinemisel peab Albaania õigusraamistik olema täielikult vastavusse viidud ELi *acquis*' ga, et tagada **ELi kodakondsusest tulenevate õiguste** täielik kasutamine.

³ Seda küsimust käsitletakse põhjalikult koos 3. teemaplokiga (26. peatükk).

4. 24. peatükk – Õigus, vabadus ja turvalisus

EL märgib, et Albaanial on **organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks** olemas õigus- ja institutsiooniline raamistik. EL väljendab heameelt selle üle, et Albaania vaatas läbi kriminaalmenetluse seadustiku, mis on viidud vastavusse peamiste õigusaktide kriminaalsätetega, mis on osaks raske ja organiseeritud kuritegevuse, terrorismi ja rahapesu vastast võitlust käsitlevast ELi *acquis*'st. Et viia raamistik täielikult vastavusse ELi *acquis*'ga, on vaja vastu võtta täiendavad selle raamistiku muudatused, minnes kaugemale kriminaalmenetluse seadustiku hiljutistest muudatustest. EL innustab Albaaniat tagama liidu piiravate meetmete rikkumise ja keskkonnakuritegude kriminaliseerimise. EL rõhutab, et Albaania õiguskaitsealane koostöö ELi liikmesriikide, Europoli, Eurojusti ja CEPOLiga ning väga aktiivne osalemine EMPACTis on andnud kuritegelike organisatsioonide likvideerimisel positiivseid tulemusi. EL märgib, et neid jõupingutusi tuleks veelgi tugevdada, ning innustab Albaaniat jätkama osalemist Europoli koordineeritavates strateegilistes meetmetes. Samal ajal tuleb kiirelt võtta täiendavaid meetmeid politsei usaldusväärusega seonduvate probleemide lahendamiseks, kuna politsei on endiselt korruptsiooni suhtes väga haavatav. Sellega seoses rõhutab EL, et Albaania peab võtma otsustavaid ja kestlikke meetmeid, et suurendada politsei usaldusväärust, tagada pidevad ja põhjalikud uurimised politsei järelevalveasutuse poolt, tegeleda rotatsioonide suure arvuga ning tagada tulemustel põhinev ja läbipaistev ametisse nimetamine, üleviimine ja edutamine politseis. Ühtlasi rõhutab EL, et on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, et saavutada tulemusi raske ja organiseeritud kuritegevuse, sealhulgas rahapesuga seotud uurimisel, süüdistuste esitamisel, lõplike süüdimõistvate kohtuotsuste tegemisel ning vara arestimisel ja konfiskeerimisel, ning näidata üles proaktiivset ja mõjusat suhtumist rahvusvahelisse koostöösse. EL rõhutab, et Albaania peaks andma organiseeritud kuritegevuse vastu võitlevatele institutsioonidele täiendavat kõrgetasemelist toetust, piisavad vahendid ning tehnilise ja operatiivsuutlikkuse ning kujundama tugeva institutsioonidevahelise koordineerimise. EL võtab teadmiseks ka Albaania edusammud selle tagamisel, et kriminaalmenetluste käigus tehakse süstemaatiliselt algusest peale ka finantsuurimisi, ning ergutab Albaaniat arendama välja suutlikkuse viia läbi keerukaid finantsuurimisi. EL kutsub Albaaniat üles veelgi tugevdama edusamme selles valdkonnas.

Lisaks võtab EL teadmiseks Albaania jätkuvad jõupingutused, mida tehakse selleks, et suurendada varade arestimist ja konfiskeerimist, külmutada kuritegevusega seotud varad ja edendada nende sotsiaalset taaskasutamist. EL võtab rahuloluga teadmiseks kriminaaltulu tuvastamise üksuse seaduse vastuvõtmise ja kriminaaltulu tuvastamise üksuse loomise Albaania riiklikus politseis. EL rõhutab vajadust tagada varade tõhus kindlakstegemine ja jälitamine, millega kaasneb varade ulatuslikum arestimine ja konfiskeerimine. EL eeldab, et Albaania jätkab konkreetsete meetmete võtmist, sealhulgas seoses oma suutlikkusega koordineerida oma jõupingutusi teiste asjakohaste institutsioonidega, et tagada kriminaaltulu tuvastamise üksuse täielik toimimine ja piisavad vahendid selle volituste täitmiseks.

EL tuletab meelde, et Albaania jäeti 2023. aasta oktoobris pärast oma tegevuskava koostamise lõpuleviimist ning kavandatava maksuamnestia ja vabatahtliku maksukuulekuse programmi peatamist välja rahapesuvastase töökonna (FATF) selliste jurisdiktsioonide loetelust, mille üle teostatakse tõhustatud järelevalvet. EL kutsub Albaaniat tungivalt üles tagama, et kriminaalõiguse tulevased õiguslikud muudatused, sealhulgas võimalikud amnestiad ja vabatahtlikud maksukuulekuse programmid, vastaksid riigi kavadele ja edendaksid võitlust organiseeritud kuritegevuse vastu ning oleksid vastavuses asjakohase ELi *acquis*' ja rahvusvaheliste standarditega, näiteks nendega, mille on kehtestanud MONEYVAL ja FATF⁴.

EL kutsub Albaaniat tungivalt üles võtma vastu kõik vajalikud õigusaktid ja rakendusmeetmed **küberkuritegevuse** valdkonnas ning ühinema Budapesti konventsiooni teise lisaprotokolliga, et küberkuritegevusega tõhusalt võidelda. EL märgib, et Albaania peaks saavutama häid tulemusi küberkuritegevuse ennetamisel ja tõkestamisel, eelkõige nähes ette tõhusama õiguskaitsealase reageerimise, mis keskendub küberkurjategijate avastamisele, jälgitavusele ja nende vastutusele võtmisele, omades piisavat küberkuritegevuse uurimise suutlikkust ja vahendeid, sealhulgas riiklikus uurimisbüroos (NBI).

⁴ Rahapesuvastast võitlust analüüsitakse koos 2. teemaplokiga (4. peatükk).

EL võtab teadmiseks **laste seksuaalse väärkohtlemise** kõigi vormide kriminaliseerimisel tehtud Albaania edusammud ning kutsub Albaaniat üles pöörama erilist tähelepanu laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamisele (sealhulgas teisese ohvristamise ennetamisele) ning laste kaitsmisele seksuaalse väärkohtlemise eest internetis ja väljaspool interneti.

EL märgib, et Albaanias on saadaval palju tulirelvi, ning kutsub Albaaniat üles tulirelvade ebaseaduslikku valdamist ja **tulirelvadega kauplemist** vähendama. EL tervitab asjaolu, et Albaania on vastu võtnud väike- ja kergrelvade kontrolli riikliku strateegia ja tegevuskava, mis on suures osas vastavusse viidud Lääne-Balkani piirkonnas toimuva väike- ja kergrelvade parema kontrolli piirkondliku tegevuskava eesmärkide ja üldsihtidega. EL innustab Albaaniat tagama nende täieliku rakendamise. EL võtab samuti rahuloluga teadmiseks tulirelvade importi, ekspordi ja transiiti käsitleva seaduse vastuvõtmise, millega viiakse õigusaktid veelgi enam vastavusse ELi *acquis*'ga. EL kutsub Albaaniat üles täielikult järgima ka ELi *acquis*'d, mis käsitleb tulirelvade omandamise ja valdamise kontrolli. Ühtlasi võtab EL teadmiseks Albaania kava teha rohkem jõupingutusi seoses teadlikkuse suurendamise, teavitustegevuse ja harimisega tulirelvade / väike- ja kergrelvade väärkasutuse, ebaseadusliku valdamise ja nendega kauplemisega seotud ohtude ja riskide kohta ning seoses ebaseaduslike tulirelvade vähendamiselega legaliseerimise, vabatahtliku üleandmise ja laskekõlbmatuks muutmise kaudu.

EL märgib, et Albaania on **inimkaubanduse** päritolu-, transiidi- ja sihtriik ning peab jätkama inimkaubandusevastaste meetmete tugevdamist, pidades eelkõige silmas inimkaubanduse märkimisväärset mõju naistele ja tütarlastele. EL rõhutab, kui oluline on jätkuv tulemuslikkus selles valdkonnas, sealhulgas ohvriabi suurendamine avaliku sektori struktuuride poolt. EL ootab, et Albaania viiks oma õigusaktid vastavusse inimkaubandust käsitleva ELi *acquis*'ga.

EL märgib, et Albaania õiguskaitseasutused teevad uimastite valdkonnas head koostööd ELi liikmesriikide vastavate asutustega, eelkõige uimastikaubanduse tõkestamisel. EL rõhutab, et lisaks ametliku strateegilise raamistiku vastuvõtmisele on äärmiselt oluline, et Albaania rakendaks üldist strateegilist lähenemist, et võidelda tõhusalt ja järjekindlalt uimastite kasvatamise, tootmise ja nendega kauplemise vastu ning seda ennetada. EL tunnustab Albaania kava tugevdada ja rakendada oma institutsioonilist raamistikku ning võtab rahuloluga teadmiseks riikliku uimastiseire asutuse (NDO) ja varajase hoiatamise süsteemi (EWS) teabevahetuseks uute psühhoaktiivsete ainete kohta. EL kutsub Albaaniat üles tagama oma riikliku varajase hoiatamise süsteemi toimimise ja tulemuslikkuse, sealhulgas tõhustades koostööd Euroopa Liidu Uimastiametiga (EUDA). EL toonitab, et Albaania peab saavutama häid tulemusi uimastite konfiskeerimisel ja hävitamisel ning vastavate varade konfiskeerimisel.

EL märgib, et Albaanial on **terrorismi ja vägivaldse äärmusluse vastu võitlemiseks** strateegiline ja õigusraamistik, mis on suures osas kooskõlas ELi *acquis*'ga, kuigi täieliku vastavusseviimise saavutamiseks on vaja veel teha mõned täiendavad muudatused. EL märgib samuti, et strateegilist ja õigusraamistikku tuleb praktikas tõhusalt rakendada. Samuti innustab EL Albaaniat rakendama uut ühist tegevuskava terrorismi ja vägivaldse äärmusluse ennetamiseks ja nende vastu võitlemiseks Lääne-Balkani riikides, mis allkirjastati 2025. aasta oktoobris, alustades riikliku tegevuskava vastuvõtmisest. EL võtab teadmiseks Albaania kava eraldada piisavad vahendid, et võidelda terrorismi ja vägivaldse äärmusluse vastu, tõhustada asutustevahelist ja rahvusvahelist koostööd ning tugevdada juhtumite haldamise ja edasisuunamise mehhanisme radikaliseerunud isikute ja terroristide puhul. EL võtab teadmiseks vägivaldse ekstremismi ennetamiseks tehtud jõupingutused ja eelkõige vägivaldse ekstremismi vastu võitlemise koordineerimiskeskuse tehtud töö. EL märgib, et vanglates toimuv radikaliseerumine ja terroristliku veebisisu levitamine nõuavad jätkuvalt tähelepanu. EL märgib, et piirkondlik koostöö ning tundliku teabe vahetamine Europoli ja liikmesriikidega on rahuldav ning et jõupingutusi tuleks jätkata. EL rõhutab, et terrorismi rahastamise ja rahapesuga võitlemiseks on vaja teha täiendavat tööd, eelkõige parandades terrorismi rahastamisega seotud uurimiste tõhusust. EL võtab rahuloluga teadmiseks, et vastu on võetud uus seadus reisijaid käsitleva eelteabe (API) ja broneeringuinfo (PNR) kohta, et suurendada suutlikkust võidelda terrorismi ja raskete kuritegude vastu, millel on seos lennureisidega.

EL rõhutab, kui oluline on, et Albaania tagaks **elutähtsa taristu** kaitse, viies oma elutähtsa teenuse osutajate toimepidevust käsitleva õigusraamistiku vastavusse ELi *acquis*'ga, tehes kindlaks peamised elutähtsad taristud ja töötades välja nende haldamise kriteeriumid, sealhulgas riskianalüüsi.

EL märgib, et Albaania õigusaktides on sätestatud **kriminaal-, tsiviil- ja kaubandusajades tehtava õiguslase koostöö** aluspõhimõtted, kuid vaja on jätkata õigusaktide vastavusse viimist ELi *acquis*'ga. EL võtab teadmiseks Albaania kavatsuse ratifitseerida ülejäänud asjakohased rahvusvahelised konventsioonid õiguslase koostöö valdkonnas. EL märgib, et Albaania ratifitseeris 2025. aasta veebruaris tsiviil- ja kaubandusajades tehtud välisriigi kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise Haagi konventsiooni (2019). Ühtlasi kutsub EL Albaaniat üles suurendama oma haldussuutlikkust, et täita ELi nõudeid seoses õiguslase koostööga kriminaal-, tsiviil- ja kaubandusajades.

EL märgib, et **rände** küsimuses peab Albaania ajakohastama oma terviklikku riiklikku rändestrategieat (2024–2030) ja sellega seotud tegevuskava (2024–2026) ning jätkama komisjoni poolt 2022. aasta detsembris esitatud ELi Lääne-Balkani tegevuskava rakendamist. EL tervitab asjaolu, et Albaania võttis vastu riikliku hädaolukorra lahendamise plaani, mis koostati kooskõlas Euroopa Liidu Varjupaigaameti (EUAA) ning Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontex) metoodikaga ning millel on piisav eelarve selle rakendamiseks juhul, kui saabub märkimisväärne arv rändajaid ja rahvusvahelise kaitse taotlejaid. EL võtab teadmiseks ka Albaania kava võtta vastu vajalikud muudatused seadusliku rände valdkonnas, et tagada vastavusseviimine teatavate perekonna taasühinemist käsitlevate sätetega, ühtse loaga ja ELi sinise kaardi hiljutiste muudatustega. EL kutsub Albaaniat üles viima oma õigusaktid vastavusse ELi *acquis*'ga, et veelgi tugevdada võitlust ebaseadusliku rände vastu. EL võtab teadmiseks Albaania võetud kohustuse võidelda rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu, eelkõige rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu võitlemise ülemaailmse liidu raames, ning rõhutab, et Albaania peaks jätkama oma käimasolevaid jõupingutusi kõigil tasanditel, et lõhkuda rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamisega tegelevad organiseeritud kuritegelikud rühmitused. Osana töörande arendamisest Albaanias kutsub EL Albaaniat üles arendama tagasivõtmisalast koostööd kolmandate riikidega ja ootab, et Albaania tugevdab tööinspektsiooni, et vältida sunniviisilist tööd ja ebaseaduslikku edasiliikumist ELi.

EL rõhutab, et Albaania koostöö liikmesriikide ja Frontexiga tagasivõtu- ja tagasisaatmisoperatsioonide valdkonnas on väga hea. EL kutsub Albaaniat üles tagama piisava vastuvõtusuutlikkuse, eelkõige seoses saatjata alaealistega, ning kohaldama tagasisaatmismenetlusi kooskõlas muudetud välismaalaste seaduse ja ELi *acquis*'ga. Samuti kutsub EL Albaaniat üles veelgi tugevdama tagasisaatmise ja tagasivõtmise alast koostööd päritoluriikidega, muu hulgas pideva tehnilise ja kõrgetasemelise koostöö ning tagasivõtmise valdkonnas praktilise koostöö arendamise kaudu.

EL võtab teadmiseks koostöö EUAAGA riikliku **varjupaiga**- ja vastuvõtusüsteemi tugevdamisel 2024. aasta oktoobris heaks kiidetud koostöö tegevuskava teise etapi pideva rakendamise kaudu. EL kutsub Albaaniat üles rakendama varjupaigaseadust kvaliteetselt ja arendama vajalikku täiendavat haldussuutlikkust, tagades samal ajal edasise vastavusseviimise ELi *acquis*'ga. Samuti kutsub EL Albaaniat üles suunama isikuid süstemaatiliselt edasi varjupaigamenetlusse ning suurendama varjupaigataotlejate kohta tehtavate otsuste arvu ja kvaliteeti. EL võtab samuti teadmiseks saatjata alaealiste vastuvõturajatise ajutise usaldamise valitsusvälisele organisatsioonile ning tuletab meelde Albaania kava käsitleda varjupaigataotlejaid valitsuse otsese toetuse ja teenuste kaudu. EL kutsub Albaaniat üles looma alalise lahenduse saatjata alaealiste vastuvõtmiseks ja majutamiseks kooskõlas ELi standarditega. EL märgib, et probleem seoses Albaania kodanikega, kes esitavad ELi liikmesriikides põhjendamatu varjupaigataotlusi, nõuab endiselt pidevaid ja järjekindlaid jõupingutusi.

EL märgib, et Albaania viisapoliitika ei ole veel täielikult vastavusse viidud ELi loeteluga kolmandatest riikidest, kelle kodanikelt nõutakse viisat. EL tuletab meelde, et viisanõude ajutine kaotamine ei ole kooskõlas ELi *acquis*'ga. EL märgib, et Albaania on teinud mõningaid edusamme viisapoliitika *acquis*'ga vastavusse viimisel, ja tervitab täieliku vastavusseviimise tegevuskava vastuvõtmist ning rõhutab, et Albaania peab tagama selle tegevuskava õigeaegse rakendamise, kuna viisapoliitika täielik vastavusse viimine on ELiga ühinemise eelduseks. Ühtlasi märgib EL, et Albaania infosüsteemid vajavad viisainfosüsteemile (VIS) vastamiseks täiendavaid tehnilisi kohandusi.

Seoses **Schengeni ja välispiiridega** võtab EL teadmiseks hea ja jätkuva operatiivkoostöö Frontexiga patrull- ja vaatlustegevuse ning piiriülese kuritegevuse vastase võitluse valdkonnas alates 2019. aastast käivitatud ühisoperatsiooni kaudu ning Frontexi 2024. aasta juuni ajakohastatud staatust käsitleva kokkuleppe jätkuva rakendamise. EL tuletab meelde, et osa Schengeni *acquis*'st hakatakse Albaanias kohaldama alles pärast nõukogu otsust kaotada kontroll sisepiiridel pärast seda, kui Albaania valmisolekut käsitlev kohaldatav Schengeni hindamine on lõpule viidud. EL ootab, et Albaania viiks oma õigusaktid vastavusse Schengeni *acquis*'ga ja võtaks vajalikud meetmed Schengeni *acquis*' rakendamiseks ELiga ühinemisel või, kui see on asjakohane, Schengeni *acquis*' täielikku kohaldamist käsitleva nõukogu otsuse vastuvõtmisel. See hõlmab ühendumist või ühenduste loomist asjaomaste süsteemidega, eelkõige Schengeni infosüsteemi (SIS), viisainfosüsteemi (VIS), riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi (EES), ELi reisiinfo ja -lubade süsteemi (ETIAS) ja registreeritud reisijate programmiga (RTP). EL kutsub Albaaniat üles jätkama riikliku integreeritud piirihalduse strateegia (2021–2027) rakendamist ning väljendab heameelt riiklikku piirikontrolli käsitleva muudetud seaduse vastuvõtmise üle. EL võtab teadmiseks piiripolitsei töötajate arvu pideva suurenemise alates 2020. aastast ning rõhutab vajadust säilitada piisav töötajate arv ja operatiivsuutlikkus. EL võtab sellega seoses teadmiseks Albaania kava käsitleda ametnike suurt voolavust piiril. EL väljendab heameelt selle üle, et 2026. aasta jaanuaris võeti kooskõlas komisjoni suunistega vastu Schengeni tegevuskava, ning kutsub Albaaniat üles seda rakendama, tehes õiguslikke muudatusi ning investeerides vajalikku taristusse, seadmetesse, personali ja koolitusse.

Euro võltsimise küsimuses võtab EL teadmiseks Albaania kava jätkata teabevahetust Euroopa Komisjoni, Europoli ja Euroopa Keskvangaga kooskõlas vastavate koostöölepingutega, mis käsitlevad eurovääringu kaitsmist võltsimise eest.

5. Majanduslikud kriteeriumid

EL tunneb heameelt selle üle, et Albaania liigub **toimiva turumajanduse** suunas. EL rõhutab, et majanduspoliitika põhialuste suhtes, mis hõlmavad muu hulgas riigi piiratud rolli majanduses ja poliitilist pühendumust turu liberaliseerimisele, valitseb jätkuvalt laiapõhjaline riigisisene konsensus. EL tunnustab viimastel aastatel tehtud edusamme, märkides samas, et vähene õiguskindlus, mitteametliku majandustegevuse kõrge tase, finantssektori arengu madal tase, raskused lepinguõiguse jõustamisel, omandiõiguste austamisel ja omandidokumentide registreerimisel, vähene läbipaistvus ja aruandekohustus riigile kuuluvate ettevõtete puhul ning laiemad struktuurireformide puudujäägid valitsemises, samuti korrupsiooniga seotud mured piiravad jätkuvalt turumajanduse tõhusat toimimist, mille tagajärjeks on aeglane lähenemine ja potentsiaalsest väiksem majanduskasv. Neid küsimusi tuleb täiendavalt käsitleda. EL rõhutab, et ettevõtluskeskkonda tuleb veelgi parandada kodumaistele ja välismaistele ettevõtjatele võrdseid tingimusi luues, et muuta Albaania atraktiivsemaks investeerimissihtkohaks. EL tervitab keskpika perioodi tulustrateegia vastuvõtmist, võttes arvesse tulude kasutuselevõtu madalat taset, ning innustab seda rakendama, et suurendada tulude kasutuselevõttu. EL rõhutab, et Albaania peab tõhustama avaliku sektori investeeringute haldamisraamistiku kasutuselevõtmist. EL palub Albaaniat süstemaatiliselt ja põhjalikult käsitleda nii järjestikustes laienemispakettides esitatud ELi poliitikasoovitusi kui ka ELi ja piirkondlike partnerite vahelise majandus- ja rahandusteemalise dialoogi ühiste järelduste raames ühiselt kokku lepitud poliitilisi suuniseid ning lisaks Lääne-Balkani majanduskasvu kavas sisalduva reformikava kohaselt võetud kohustusi. EL rõhutab, et selliste reformide põhjalik ja laiaulatuslik rakendamine toetab Albaaniat toimiva turumajanduse kriteeriumide täitmisel ja selle tagamisel, et ettevõtjad saavad tegutseda õigusriigi põhimõttest juhitud prognoositavas keskkonnas ja konkurentidega võrdsetes tingimustes. Samuti peab Albaania kõrvaldama kinnisvara- ja ehitussektoris ikka veel esinevad häired, mis tulenevad korrupsioonist, mittetäielikest omandidokumentidest, õigusraamistiku puudustest ja mittefinantstehingutest.

EL märgib, et Albaania on suurendamas oma **suutlikkust tulla toime konkurentsi ja turujõudude survega** liidus. Kuigi erinevused võrreldes piirkondlike ja Euroopa tasemetega on endiselt märkimisväärsed, rõhutab EL, et Albaania on parandanud olulisel määral energia- ja transporditaristut ning majanduse digitaliseerimist. EL märgib samuti, et investeeringud kõikidesse füüsilise taristu valdkondadesse peavad jätkuma kõrgel tasemel ja seda peavad täiendama avaliku sektori investeeringute ja riigihangete parem haldamine, sealhulgas praktikas õiglaste ja konkurentsipõhiste hankemenetluste tagamine, juhtimisreformid, muu hulgas korruptsioonivastane võitlus, ning kübervastupidavusvõime tugevdamine. EL kutsub Albaaniat üles parandama oma konkurentsivõimet, mida praegu pärsivad ettevõtjalase ja tehnoloogilise oskusteabe puudumine, rahuldamata investeerimisvajadused inimarengusse ning püsivalt väikesed kulutused teadus- ja arendustegevusele, ja seda tuleks teha tõstes haridustulemuste kvaliteeti ja taset (sealhulgas kutsehariduses ja -õppes) ning pakkudes stiimuleid investeerimiseks teadusuuringutesse ja kõrgharidusse. Samuti kutsub EL Albaaniat üles suurendama sotsiaalkaitse ja tervisekindlustuse katvust ja piisavust, et vähendada vaesuse ohus oleva elanikkonna osakaalu, et võimaldada kaasavat ja sotsiaalselt tasakaalustatud majandusarengut.

* * *

Võttes arvesse Albaania ettevalmistuste seisut ja lähtudes arusaamast, et Albaania peab jätkama edusammude tegemist oma õigusaktide vastavusseviimisel 1. teemaplokki „Põhiküsimused“ kuuluva ELi *acquis*’ ja asjaomaste Euroopa standarditega, samuti Euroopa Komisjoni aastaaruannetes ning ELi ja Albaania vahelises poliitilises dialoogis kindlaks tehtud prioriteetidega ning nende rakendamise ja ilma et see piiraks 1. teemaploki täiendavates kriteeriumides määratletud lisatingimuste kohaldamist, märgib EL, et need peatükid ja selle teemaploki võib sulgeda üksnes ajutiselt ja alles siis, kui EL on leidnud, et täidetud on järgmised sulgemiskriteeriumid.

Albaania tagab 1. teemaploki horisontaalsel tasandil oma tegevuskavade pideva rakendamise ja üldsusele kättesaadava järelevalve, kasutades selleks tugevat ja valdkondadevahelist mehhanismi, pöörates erilist tähelepanu inimressursside ja rahaliste vahendite piisavusele, institutsioonilisele suutlikkusele, kindlaks määratud tähtaegadest kinnipidamisele ning põhjalikule ja kaasavale dialoogile kõigi sidusrühmadega, eelkõige seoses järgmisega:

- õigusriigi tegevuskava, sealhulgas käsitledes 23. ja 24. peatüki kriteeriume;
- demokraatlike institutsioonide toimimise tegevuskava, tagades stabiilsete ja konsolideeritud demokraatlike institutsioonide ja protsesside olemasolu, sealhulgas valimiste läbiviimise täielikus kooskõlas OSCE/ODIHRi soovitustega, tagades vastutuse ja tõhususe, sealhulgas oma parlamendi poolse järelevalve teostamise ja selle muud ülesanded, ning jätkates kodanikuühiskonna jaoks soodsa keskkonna tugevdamist kõigil valitsustasanditel;
- avaliku halduse reformi tegevuskava, tehes järjepidevaid ja kontrollitavaid edusamme avaliku halduse reformi strateegilise raamistiku kõigis valdkondades, tagades, et see on korraldatud tõhusalt ja tulemuslikult kõigil valitsustasanditel, sealhulgas seoses järgmisega: poliitika väljatöötamine ja koordineerimine, avalikud teenused ja personalijuhtimine, selgelt määratletud sisese ja välise aruandekohustuse mehhanismid kõigil valitsustasanditel kooskõlas õigustepõhise lähenemisviisiga, teenuste osutamine ja riigi rahanduse juhtimine.

23. peatükk – Kohtusüsteem ja põhiõigused

Albaania jätkab ulatusliku kohtureformi rakendamist, tuginedes tehtud edusammudele, et täielikult tagada kohtusüsteemi erapooletus, sõltumatus, vastutus, professionaalsus, kvaliteet ja tõhusus. Täpsemalt on Albaania selle kriteeriumi täitnud, kui ta:

- on taganud kohtureformi jätkuva rakendamise kooskõlas asjaomase ELi *acquis*' ja Euroopa standarditega, et tagada kohtusüsteemi **sõltumatus, erapooletus, usaldusväarsus ja tõhusus**, sealhulgas kohtusüsteemi autonoomsete organite usaldusväarsuse, tulemuspõhisuse ja läbipaistvuse põhimõtete järjepideva kohaldamise kaudu, sealhulgas nende liikmete ametisse nimetamisel;
- on kindlustanud **vastutuse ja usaldusväarsuse** kohtusüsteemi kõigil tasanditel, kohaldades süstemaatiliselt ja järjepidevalt kohtunike ja prokuröride tulemuspõhist ametisse nimetamist, üleviimist ja edutamist, tagades kõrgema õigusasjade inspektori, kõrgema kohtunõukogu ja kõrgema prokuratuurinõukogu piisava suutlikkuse eelkõige teostada varade deklaratsioonide õigeaegset hindamist ning süstemaatilist ja põhjalikku kontrollimist täielikus kooskõlas kontrollimisega seoses kehtestatud kõrgeimate standarditega; ning tagades ja tugevdades veelgi kohtusüsteemi süsteemset võimet tõrjuda põhjendamatu sisemise ja välise sekkumise ja mõjutamise katseid, rakendades selleks tõhusalt ja tugevdades veelgi olemasolevaid mehhanisme selliste juhtumite käsitlemiseks, hoolimata Albaania vajadusest tagada, et tema täitev- ja seadusandliku võimu esindajad hoiduvad põhjendamatust sekkumisest kohtuasutustesse, et rakendada konstitutsioonikohtu otsused ning kohaldada Euroopa standardeid, eelkõige neid, mille Veneetsia komisjon on kehtestanud seoses puutumast käsitlevate otsustega;

- on taganud kohtusüsteemi püsiva **kvaliteedi** muu hulgas hindamiste kuhjumise täiendava vähendamise, täites kolm neljandikku iga-aastastest planeerimisprognosidest, mis põhinevad kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete elementidega objektiivsetel kriteeriumidel, mida toetab konsolideeritud statistika, ning põhjendatud otsuste õigeaegse avaldamise tagamisega ja selliste vahendite säilitamisega, mis on piisavad, et tugevdatud kohtunike kool saaks toimida kooskõlas ELi ja Euroopa standarditega, eelkõige mis puudutab töötajate värbamise, kandidaatide valimise ja pakutava koolituse usaldusväarsust ja kvaliteeti;
- on taganud kohtute ja prokuratuuride **tõhususe** ja tulemuslikkuse, täites ligikaudu 75 % vabadest kohtunikukohtadest, lühendades veelgi otsusele jõudmiseks kuluvat aega ja vähendades kohtuasjade kuhjumist, eelkõige inim- ja rahaliste ressursside suurendamisega, et märkimisväärselt parandada kohtute taristu kvaliteeti ja üksikisikute julgeolekut ning tagada ELi keskmisele vastav piisav arv kohtunikke ja õigusnõustajaid, luues hästi toimiva **integreeritud kohtuasjade haldamise süsteemi** ja kasutades seda järjepidevalt ning tagades vaidluste kohtuvälise lahendamise laiemat ja asjakohasemat kasutamist.

Albaania rakendab tugevaid ja tõhusaid süsteeme korrupsiooni, sealhulgas suurkorruptsiooni ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks. Täpsemalt on Albaania selle kriteeriumi täitnud, kui ta:

- on suurendanud veelgi tegevussuutlikkust ja taganud piisava **tegevussuutlikkuse**, täiustanud taristut ning suurendanud korrupsioonivastasele võitlusele spetsialiseerunud asutuste ja tavaliste kohtuasutuste inim- ja rahalisi ressursse, et võidelda korrupsiooni vastu, eelkõige keeruliste juhtumite, sealhulgas finantsuurimiste puhul;

- on olnud järjekindlalt **edukas** korruptsioonijuhtumite uurimisel, nende eest süüdistuste esitamisel ja lõplike süüdimõistvate kohtuotsuste tegemisel kõigil tasanditel, eelkõige kõrgel tasandil, säilitades korruptsioonivastast võitlust tõhusalt toetava õigusraamistiku ning tagades avaliku sektori asutuste täieliku koostöö;
- on olnud edukas vara arestimisel ja konfiskeerimisel, sealhulgas juurutades usaldusväärse ja järjepideva tava algatada korruptsioonijuhtumite, sealhulgas suurkorruptsiooni juhtumite käsitlemisel paralleelsed finantsuurimised;
- on kindlustanud tugeva **korruptsiooni ennetamise raamistiku** (sealhulgas rakendades hiljuti vastu võetud mitmeaastast strateegiat tõhusalt kõige haavatavamates sektorites ja teostades selle üle järelevalvet), seadusandlikud meetmed ning kõik seni täitmata GRECO/ODIHRi soovitusel; on veelgi suurendanud varadeklaratsioonide kontrollimise tõhusust ning olnud järjekindlalt edukas ennetavate haldusuurimiste ja hoiatavate karistuste valdkonnas, sealhulgas tagades järjekindla edukuse juhtumite ennetaval ja kvaliteetsel suunamisel prokuratuuri, eelkõige korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse eristruktuuri (SPAK), asjaomaste riigiasutuste ja õiguskaitseasutuste poolt ning näidanud, et asjaomased asutused on võtnud hoolikalt järelmeetmeid.

Albaania kaitseb põhiõigusi nii oma õiguses kui ka praktikas ning on täielikult valmis rakendama Euroopa Liidu põhiõiguste hartat ja muud asjakohast ELi *acquis*'d ning asjakohaseid rahvusvahelisi ja Euroopa standardeid. Täpsemalt on Albaania selle kriteeriumi täitnud, kui ta:

- on taganud inimõiguste tõhusa rakendamise ja täitmise, suurendades sõltumatute põhiõigustega tegelevate asutuste suutlikkust, ning **Euroopa inimõiguste konventsioonis** ja selle protokollides sätestatud inimõiguste ja põhivabaduste ning Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika kohaldamise; on rahvusvaheliste inimõiguste järelevalveorganite, sealhulgas **piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa Komitee** soovitusel rahuldavalt ellu viinud;

- on taganud **väljendus- ja meediavabaduse** täiendava kaitse, võttes vastu ulatusliku reformi, sealhulgas õigus- ja reguleeriva raamistiku reformi, viies selle tulemuslikult ja konkreetselt ellu ning täielikku vastavusse ELi *acquis*' Euroopa standardite, parimate tavade ja soovitudustega, sealhulgas mis puudutab reguleerija ja meedia sõltumatust, omandisuhete ja rahastamise läbipaistvust ning ajakirjanike turvalisust, sealhulgas tunnistades täielikult kehtetuks laimu käsitlevad kriminaalsätted ja viies laimu käsitlevad tsiviilaspektid täielikult vastavusse Euroopa standarditega;
- on veelgi tugevdanud diskrimineerimisvastase kaitse voliniku institutsioonilist suutlikkust kooskõlas ELi *acquis*' ning rahvusvaheliste ja Euroopa standarditega; on rakendanud ELi *acquis*'ga (sealhulgas ELi õigusaktidega, millega kehtestatakse võrdõigusasutustele nõuded) vastavusse viidud õigusakte ning Euroopa **mittediskrimineerimise, soolise võrdõiguslikkuse** ning seksuaalse ja soolise vägivalda vastu võitlemise standardeid; veelgi rohkem austab, kaitseb ja järgib LGBTI-inimeste kõigi inimõiguste täielikku ja võrdset kasutamist; on järjekindlalt rakendanud vägivaldaohvritele õiguskaitse pakkumise ja nende abistamise tõhusaid mehhanisme, mis on suurel määral tagatud avaliku sektori rahastamisega, sealhulgas keskpika perioodi eelarve kavandamisega;
- on tugevdanud **lastekaitse**süsteemi, mille juhtpõhimõtteks on lapse parimad huvid, sealhulgas vanemliku hoolitsuseta või puuetega laste puhul, ning eelkõige alternatiivset perehooldust käsitlevate õigusaktide rakendamise tõhusust, sealhulgas tagades nende ühtlustamise kehtivate õigusaktidega, et viia lõpule deinstitutionaliseerimine; on suurendanud jõupingutusi **puuetega inimeste** õiguste tagamiseks, muu hulgas puuetega inimeste deinstitutionaliseerimise ja juurdepääsetavuse märkimisväärseks edendamiseks; on taganud rahastamise ja institutsioonilise suutlikkuse pikaajalise jätkusuutlikkuse lastekaitse ja puuetega inimeste õiguste valdkonnas;

- on taganud omandi tõhusa ja läbipaistva registreerimise ja integreeritud haldamise süsteemi olemasolu, mis tagab õigeaegse selgete ja kindlate omandidokumentide väljastamise. Kõik katastriandmed, sealhulgas omandidokumendid ja katastrikaardid, digitaliseeritakse ja neid ajakohastatakse hoolikalt, et korrapäraselt kõrvaldada kattuvad või ebatäpsed andmed, samal ajal kui esimene registreerimisprotsess on lõpule viidud vastavalt Albaania poolt õigusriigi tegevuskavas võetud asjaomastele kohustustele ning selle üle teostatakse korrapäraselt järelvalvet; on veelgi vähendanud kohtuasjade kuhjumist omandit käsitlevate kohtuasjade osas ning tõhusalt ja õigeaegselt täitnud kõik asjaomaste asutuste kohtuotsused, eelkõige lõplikud kohtuotsused, millega tunnustatakse endise omaniku õigust omandile, lõpetades seega pikaajalised otsuste täitmata jätmise olukorrad. See kehtib ka Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuste kohta kõnealuses valdkonnas; on taganud, et omandi sundvõõrandamise ja äravõtmise korral järgitakse täielikult nõuetekohast menetlust;
- on taganud rahvusvähemuste kaitse seaduse ja kõigi selle teiseste õigusaktide täieliku ja tõhusa rakendamise kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega ja Euroopa standarditega, sealhulgas tugevdades suutlikkust ja vahendeid, et kaitsta rahvusvähemustesse kuuluvate isikute, eelkõige rahvusvähemuste komisjoni õigusi;
- on taganud oma õigusraamistiku täieliku vastavusse viimise **kodanikuõigusi** käsitleva ELi *acquis*'ga, sealhulgas tunnistades kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu asjakohase kohtupraktikaga kehtetuks õigusliku aluse, mis võimaldab töötada välja investoritele kodakondsuse andmise kava.

24. peatükk – Õigus, vabadus ja turvalisus

Albaania rakendab tugevat ja tõhusat süsteemi raske ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks. Täpsemalt on Albaania selle kriteeriumi täitnud, kui ta:

- on viinud oma õigusraamistiku vastavusse raske ja organiseeritud kuritegevuse vastast võitlust, sealhulgas rahapesu kriminaliseerimist käsitleva ELi *acquis*' ning Euroopa ja rahvusvaheliste standarditega ning jätkab nendes valdkondades tugeva strateegilise raamistiku rakendamist kooskõlas ELi standarditega;
- on kõigis raske ja organiseeritud kuritegevuse valdkondades (sealhulgas inimkaubandus, tulirelvad, uimastid, laste seksuaalne kuritarvitamine, küberkuritegevus ja rahapesu, sealhulgas eraldiseisva kuriteona) olnud edukas uurimisel, süüdistuste esitamisel ja lõplike süüdimõistvate kohtuotsuste tegemisel, mida tõendab hiljutine ja üksikasjalik statistika;
- on rakendanud ennetavat ja tõhusat lähenemisviisi riigisisese ja rahvusvahelise õiguskaitse ja õigusalse koostöö suhtes, tuginedes täiustatud uurimismeetoditele keerukate kriminaalasjadega tegelemiseks ja meetmete edasiseks rakendamiseks, tagades usaldusväarsuse, sealhulgas politsei järelevalveasutuse jätkuvate ja põhjalike uurimiste kaudu, tulemuspõhised ja läbipaistvad ametisse nimetamised ning karjääri arendamise õiguskaitseasutustes, eelkõige politseis.
- on olnud edukas varade arestimisel ja lõplikul konfiskeerimisel, mida tõendab hiljutine ja üksikasjalik statistika, sealhulgas tänu varade jälitamiseks, kindlakstegemiseks, külmutamiseks, haldamiseks ja konfiskeerimiseks kooskõlas ELi *acquis*'ga kriminaaltulu tuvastamise üksuse ümber loodud hästitoimiva institutsioonidevahelise süsteemi kasutamisele, millel on piisavad inimressurssid ja rahalised vahendid;
- on juurutanud usaldusväärse ja järjepideva praktika algatada raske ja organiseeritud kuritegevuse, eelkõige rahapesuga tegelemisel süstemaatiliselt finantsuurimisi, mida tõendab hiljutine ja üksikasjalik statistika;

- on asjakohaselt rakendanud terviklikku, soopõhist ja ohvrikeskset lähenemisviisi inimkaubanduse ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks, luues õigus-, institutsioonilise ja tegevusraamistiku kooskõlas ELi *acquis*'ga, ning on olnud edukas inimkaubanduse võrgustike ennetaval lammutamisel, keskendudes naistele ja tütarlastele, ning on võtnud täiel määral kasutusele riikliku edasisuunamise mehhanismi, suurendades selleks oma suutlikkust avastada ja tuvastada ohvreid ja võimalikke ohvreid ning pakkuda neile majutust, kaitset, abi ja toetust.

Albaania on saavutanud püsivaid ja märkimisväärseid tulemusi uimastialases koostöös.

Täpsemalt on Albaania selle kriteeriumi täitnud, kui ta:

- on viinud oma uimasteid käsitleva õigus- ja poliitikaraamistiku vastavusse ELi *acquis*'ga, sealhulgas sätetega, mis käsitlevad uute psühhoaktiivsete ainete ja narkootikumide lähteainete loetelu korrapärasest ajakohastamisest, ning on rakendanud tõhusalt oma rahvusvahelisi kohustusi;
- on vastu võtnud riikliku uimastistrateegia ja rakendanud seda, tagades samal ajal riikliku varajase hoiatamise süsteemi ja riikliku uimastiseire asutuse täieliku töölerakendamise, tuginedes riigisiseste ja rahvusvaheliste partnerite integreeritud ja institutsionaliseeritud võrgustikule;
- on olnud edukas uimastite konfiskeerimisel, hävitamisel ja vastavate varade konfiskeerimisel, mida tõendab hiljutine ja üksikasjalik statistika, ning on võtnud rangeid kaitsemeetmeid seoses kanepi seadusliku kasvatamisega, et vältida toodete kõrvaesuunamist.

Albaania on rakendanud tugevat ja tõhusat süsteemi terrorismi, radikaliseerumise ja vägivaldse äärmusluse vastu võitlemiseks ja nende ennetamiseks ning elutähtsa taristu kaitsmiseks. Täpsemalt on Albaania selle kriteeriumi täitnud, kui ta:

- on taganud, et tema õigus- ja poliitikaraamistikud, mis käsitlevad võitlust terrorismi, radikaliseerumise ja vägivaldse äärmusluse vastu nii internetis kui ka väljaspool seda ning elutähtsate taristute ja üksuste kaitset, on kooskõlas ELi *acquis*'ga ning juhivad ennetamise, ärahoidmise, kaitse ja reageerimise põhimõtetest;
- on vastu võtnud riikliku tegevuskava, et rakendada ühist Lääne-Balkanil terrorismi ja vägivaldse ekstremismi ennetamise ja nende vastu võitlemise tegevuskava, ning taganud selle pideva rakendamise.

Albaania on kooskõlas ELi Lääne-Balkani tegevuskavaga järjekindlalt saavutanud olulisi tulemusi seadusliku ja ebaseadusliku rände, varjupaiga, Schengeni *acquis*', viisapoliitika ja oma välispiiride kontrollimisega seotud küsimustes. Täpsemalt on Albaania selle kriteeriumi täitnud, kui ta:

- on järjekindlalt taganud piisava ja püsiva piirihaldussuutlikkuse ja piisava personali segarändevoogude tulemuslikuks haldamiseks, sealhulgas tõendatud suutlikkuse oma piire nõuetekohaselt kontrollida, piisava piiri- ja vastuvõtusuutlikkuse ning konkreetset tulemusi ebaseadusliku piiriületuse vastu võitlemisel, rändajate smugeldamisega seotud kuritegelike võrgustike vastutusele võtmisel ja lammutamisel ning tõhusa rahvusvahelise koostöö tegemisel, sealhulgas tagasisaatmise ja tagasivõtmise valdkonnas;
- on taganud Schengeni tegevuskava pideva rakendamise, et valmistuda tõhusalt Schengeni *acquis*' täielikuks rakendamiseks ühinemisel või, kui see on asjakohane, Schengeni *acquis*' täielikku kohaldamist käsitleva nõukogu otsuse vastuvõtmisel;

- on viinud oma viisapoliitika täielikult vastavusse ELi viisapoliitikaga, eelkõige lõpetades hooajaviisade väljastamise tava ning viies nende riikide loetelu, kelle kodanikelt nõutakse viisat, ja nende riikide loetelu, kelle kodanikud võivad viisavabalt siseneda, vastavusse ELi loeteludega, rakendades selleks täielikult 2025. aasta novembris vastu võetud viisapoliitika ühtlustamise tegevuskava;
- on taganud toimiva varjupaigasüsteemi, mis on kooskõlas viimase ELi *acquis*'ga, piisava suutlikkuse rahvusvahelist kaitset vajavate isikute tuvastamiseks ja edasisuunamiseks, rahvusvahelise kaitse andmise otsuste kvaliteedi ja arvu märkimisväärse suurendamise ning asjakohase vastuvõtusuutlikkuse, sealhulgas eraldi rajatised saatjata alaealiste jaoks.

Majanduslikud kriteeriumid

Albaania vastab toimiva turumajanduse kriteeriumile. Albaania on jätkanud stabiilse ettevõtluskeskkonna tugevdamist ja tagamist, mis võimaldab ausat konkurentsi kodumaiste ja välismaiste ettevõtjate vahel, riigile kuuluvate ettevõtete suuremat läbipaistvust ja aruandekohustust, mitteametliku majanduse vähendamist ning prognoositavat eelarveraamistikku, mis tagab maksukuulekuse ja vähendab maksudest kõrvalehoidumist.

* *

Läbirääkimiste käigus jätkatakse ELi *acquis*' ja asjakohaste Euroopa standarditega vastavusse viimisel ja nende rakendamisel tehtud edusammude jälgimist. EL rõhutab, et pöörab erilist tähelepanu kõikide eespool nimetatud konkreetsete küsimuste järelevalvele, et tagada Albaania haldussuutlikkus ja võime viia lõpule oma õigusaktide vastavusse viimine ühenduse õigustikuga kõikides käesolevas teemaplokis käsitletud valdkondades ning edusammud rakendamisel ja jõustamisel. Erilist tähelepanu on vaja pöörata kõnealuse teemaploki ja läbirääkimiste teiste teemaplokkide vahelistele seostele. Albaania õigusaktide vastavust ELi *acquis*'le ja asjakohastele Euroopa standarditele ning *acquis*' rakendamise alast suutlikkust saab lõplikult hinnata alles läbirääkimiste hilisemas etapis. Lisaks kogu teabele, mida EL võib nõuda läbirääkimiste pidamiseks käesoleva teemaploki üle ja mis tuleb esitada konverentsile, kutsub EL Albaaniat üles esitama stabiliseerimis- ja assotsiatsiooninõukogule korrapäraselt kirjalikku üksikasjalikku teavet ELi *acquis*' rakendamisel saavutatud edusammude kohta.

Kõiki eespool toodud kaalutlusi arvesse võttes peab konverents sobival ajal kõnealuse teemaploki juurde tagasi pöörduma.

Lisaks tuletab EL meelde, et 2. oktoobrist 2024 kuni läbirääkimiste lõpuleviimiseni võidakse ELis vastu võtta uusi õigusakte.